

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek

87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186

e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

NIP 956 16 25 127; REGON 870502736

KRS 00000 41692

Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

zefozewe 2009A-Roj-
opr. 10.04.2013 Br

* SIWEJDA Aleksandra Ludwika
z d. Belina-Brzozowska

f. dopr. brak.

4098/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 4098/HSK

SZWEJDA Aleksandra Ludmiła

zd. Belina-Brozowska

ps. „Janina”

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945)

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓3

VI. Fotografie

J. 4098 / WSK

+ SZWEJDA Aleksandra Ludwika, z d. Belina-
Brozowska, ps. "Janina"

(1894-1942)

I/1. Relacja Aleksandry Szwejdy, opracowana przez jej
córkę: Alicję Szwejdę-Gutt i Krystynę Szwejdę w maju 2003r.
przekazana do Fundacji 9.I.2004r. przez J. Kuczyńską.
Maszynopis - A-4, K.4, s.4.

SZWEJDA Aleksandra Ludmiła z d. Belina-Brzozowska, ur. 10.VI.1894 r. w Kłobucku k/Częstochowy, córka Teofila Władysława i Zofii z Zabłockich.

Ojciec A. Szwejdy, T. W. Belina-Brzozowski był zasłużonym dla Kłobucka lekarzem (dr. Med.) i społecznikiem. Świadczy o tym napis na grobie ufundowanym zresztą przez mieszkańców miasta w latach dwudziestych oraz w latach III Rz-plitej nadanie jego imienia miejscowemu szpitalowi. Był synem powstańca z 1863r. Sam dr. Brzozowski był represjonowany przez władze carskie za działalność patriotyczną (PPS-Niepodległ.). Otrzymał wyrok w wyniku procesu (tzw. proces Sukiennika), skazujący go i jego rodzinę na osiedlenie na Syberii. Z powodu ciężkiej choroby i śmierci oskarżonego w 1914 r. ~~wyrok nie został wykonany~~ ^(tytuł przedkcesnej) wyroku nie egzekwowano. ^{zob. Sek. MK LEKARZY POLSKICH XIX WIEKU - PIOTR SZAREJKO WYD. TOW. LEKARSKIE WARSZAWSKIE - TOM I - 1994.}

A. Szwejda wychowywała się w domu o tradycjach patriotycznych. Razem ze starszą siostrą Zofią brała udział w tzw. strajku szkolnym w 1905 r. w gimnazjum w Piotrkowie, za co obie zostały z gimnazjum usunięte z tzw. "wilczym biletem" (tj. zakaz uczęszczania do gimnazjum na terenie ~~Rusji~~ zaboru rosyjskiego). Naukę kontynuowały w domu. Ostatecznie, po utworzeniu szkół polskich, A. Szwejda ukończyła znane wówczas w W-wie gimnazjum żeńskie Zofii Wróblewskiej-Kurmanowej w r. 1911.

W 1914 r. już po śmierci ojca, rodzina Brzozowskich zagrożona represjami (nawet rozstrzelaniem) przez nadchodzące oddziały niemieckie uciekła z Kłobucka. Lata 1914-1918 A. Szwejda ~~przebywała~~ przebywała wraz z matką i rodzeństwem na Ukrainie, pracując na utrzymanie rodziny jako urzędniczka. W latach 1917-1918 studiowała w Charkowskim Instytucie Handlowym. W tym czasie była związana z polską org. niepodległościową PPS (^{ps.} "Janina").

(Zygmunt Zaremba "Wspomnienia- Pokolenie Przełomu" wyd. Literackie- Kraków 1983. Jest tam zamieszczone zdjęcie działaczy Unii Młodzieży Postępowo-Niepodległościowej (późniejsze ZMS). Na zdjęciu tym pierwsza w trzecim rzędzie od góry - Aleksandra Brzozowska-Szwejda). Identyczne zdjęcie jest w posiadaniu córki w/w-nej. W tekście książki także wzmianka o bracie ^{w/w-nej} (- Tadeuszu Brzozowskim).

Dorobki
Przyroda z Krasyniska 9 I 2004
bracie z rodziny teściu WSK i podpisane
teściu z podpisanych

Do powrocie do Polski, na przełomie 1918/19 roku A. Szwejdą zamieszkała wraz z matką i rodzeństwem w Częstochowie i pracowała w tamtejszym Oddziale Banku Handlowego, zajmując różne stanowiska od czerwca 1919 do stycznia 1926 r.

W 1923 r. wyszła za mąż, za dr. med. wówczas lekarza wojskowego, Romana SZWEJDĘ s. Marcina i Antoniny z Płusków, ur. 17. II. 1889 r w Wilkowiecku pow. częstochowski. W 1923 r. R. Szwejdą zdemobilizował się

Od 1926 pozostawała przy mężu, pracy nie podejmowała poświęcając się rodzinie i wychowaniu dzieci. (2 córki: Alicja-Edyta ur. 1930 i Krystyna-Aleksandra ur. 1933 r.)

W okresie okupacji, w 1940 r. oboje Aleksandra i Roman Szwejdą wstąpili do jednej z powstających wówczas samorzutnie na terenie Częstochowy organizacji konspiracyjnych. W/g "Małej encyklopedii Częstochowy" wyd. 2002 mogła to być :Związek Czynu Zbrojnego lub Organizacja Wojskowa "Wilki". Trzon organizacji stanowili byli wojskowi. Organizacja ta wydawała czasopismo "Honor i Ojczyzna" , dlatego w/g moich wspomnień była często utożsamiana z tą nazwą.

A. Szwejdą przyjęła i używała pseudonimu "Janina".

Na przełomie 1940/41 r. grupa nawiązywała łączność z kierownictwem ZWZ w W-wie. Pamiętam łączników z W-wy, jeden z nich nocował w mieszkaniu małżeństwa Szwejdów. Miał również za zadanie przyjmowanie przysięgi od członków cz-wskiej grupy. W/g relacji niektórych z konspiratorów grupa ostatecznie została wcielona do ZWZ.

Od 11 lutego 1941 r. Gestapo rozpoczęło systematyczne aresztowania i po kilku tygodniach grupa przestała istnieć, a pismo "Honor i Ojczyzna" przestało wychodzić. Istnieją przypuszczenia, że stało się to na skutek denuncjacji i niedostatku respektowania zasad konspiracji. Gestapowcy w czasie aresztowań mieli listy w/g których zabierali ludzi. W czasie aresztowania A. i R. Szwejdów , w ich mieszkaniu 11. II. 1941 r. jeden z gestapowców pytał o gazetkę "Honor i Ojczyzna", wymieniając poprawnie jej nazwę. Odpowiedzi oczywiście nie uzyskał.

Oboje A. i R. Szwejdą zostali osadzeni w więzieniu częstochowskim na Zawodziu. R. Szwejdą po ok. 2 m-cach wywieziony został do obozu w Oświęcimiu, gdzie 3 VIII. 41 został rozstrzelany.

Aleksandra Szwejdą wywieziona ^{30/31 VII 1941 r. transportem specjalnym} do obozu konc. Ravensbrück z tzw. "Półrocznym wyrokiem" zakończonym rozstrzelaniem 13 IV. 1942. Gestapo perfidnie informowało o długości wyroku bez podania sposobu jego zakończenia.

W Ravensbrück A.Szwejdą miała numer: więźniarka Nr.6649 w bloku 13 a następnie w 24-tym.

Była to pierwsza, zbiorowa egzekucja Polek (14 Czeszochowianek i 3 Kielczanki). Pisze o tym w swych pracach W.Kiedrzyńska - wówczas także więzień Ravensbrück- m.in. w książce "Ravensbrück" wyd.

"Książka i Wiedza" 1961. O egzekucji tej wspomina także Karolina Lanckorońska : "Wspomnienia wojenne", wyd. Znak- 2001.

Dane biogr. Słownik Uczestniczek Walk o Niepodległość Polski 1939-1945.

Dane o rodzinie Aleksandry-Ludmiły Szwejda.

Maz - Roman Szwejdą - dane w notatce str. 2. 1914-1918- był lekarzem Czerwonego Krzyża, m.in. w pociągach sanitarnych na terenie Rosji i krajów bałtyckich, potem w szpitalach polowych Międzynarodowego Czerw. Krzyża w Finlandii. Odznaczony po wojnie przez władze fińskie medalem "Niepodległa Finlandia", oraz innymi odznaczeniami M-dowego Czerwonego Krzyża.

1918-1920 - lekarz wojsk polskich, front ukraiński i kampania 20-go roku. m.in. pociąg pancerny "Gromobój", front Grodno, szpitale wojsk Wilno i inne. Odznaczony medalem "Za Wojnę 1918-20". W 1923. zdemobilizował się w stopniu kpt.-lekarza. Pracował także w Ubezpieczalni Społ. Otrzymał medal za "Długoletnia Służbę".

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. Kampanie wrześniowa przebył w W-wie, a wobec niemożności zrealizowania przydziału wojsk. był lekarzem cywilnej obrony miasta.

Aresztowany w 1941. przez Gestapo zginął rozstrzelany w Oświęcimiu 3.VIII.1941. (patrz treść notatki - str.2)

Biografia zamieszczone w "Słowniku biograficznym lekarzy i farmaceutów - ofiar drugiej wojny światowej" wyd. Nacz.Izby Lekarskiej- autor. J.B.Gliński.

Córki - Alicja Edyta, ur. 1930, zam w W-wie

Krystyna Aleksandra - ur.1933 zam. w W-wie.

Rodzeństwo- brat Wacław Brzozowski- 1889-1941, bankowiec, był żonaty 2 dzieci - syn Witold i córka Halina.

siostra Zofia - 1891-1960, nauczycielka, niezamężna, bezdzietna.

brat - Tadeusz Brzozowski - 1899- 1940, inżynier chemik, żonaty, bezdzietny, zamordowany w Katyniu - Lista Katyńska: AM-53; LZK; WO- str.5.

siostra Maria z Brzozowskich Kaman, 1904-1977 - lekarz medycyny, zamężna, syn Andrzej.

Dane dodatkowe:

Jan Szwejdą, brat Romana, aresztowany w ~~okresie~~ ^{KONCU} 1940r. wraz z żoną Marta, zginął rozstrzelany 17.VII.1941 (razem z 47-ma innymi osobami) w Palmirach. Pochowany w grobie zbiorowym ^{pierwsza} lewa kwatery, 8-my rząd -(47 osób.)

Zona Marta ^(SZWEJDA) - wywieziona do obozu Ravensbrück, spotkała tam Aleksandrę Szwejdą (^{in. X} listy tej ostatniej), obóz przeżyła i wróciła do Polski.

PRAWDOPODOBNIWE WYSZKA POWTÓRNIŁA MĄŻ W POLSCE - BRAK DANYCH I KONTAKTU Z MĄŻEM.

Dane bibliograficzne:

Materiały i prace dr. Wandy Kiedrzyńskiej w Archiwum Akt Nowych, przekazane tam przez autorkę przed jej śmiercią.

"Ravensbrück" - W, Kiedrzyńska, wyd. Książka i Wiedza -1961.

Słownik Uczestniczek Walki o Niepodległość 1939-1945. wyd. PIW 1988

"Cień swastyki nad Jasną Górą" - Jan Pietrzykowski - Śląski Instytut Naukowy - Katowice 1985.

Mała Encyklopedia Częstochowy - wyd. 2002 pod red. Bogdana Snocha.

Relacje i wspomnienia, córki, ^{ALICJA SZWEJDA} dr. W. Kiedrzyńskiej; b. więźniarek Ravensbrück - pp. Barbary Czapelskiej i Róży Pruszk.

Warszawa, maj 2003.

Alicja Szwejda-Gutt, zam. w W-wie przy ul.

Krystyna Szwejda - zam. w W-wie przy ul.

tel. A. Gutt -

tel. K. SZWEJDA -

FUNDACJA

*Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polej*
w Toruniu

Wpłynęło dnia: 9.01.2004

l. dz. 28/WSK-412/03

Załączniki:

Referent:

J. 4098/WSK

2W2 W-Wa
24. Gdynia
26 wojewego
02-02
Kd Rawa

+ SZWEJDA Aleksandra Ludmiła
2 d. Belina - Brozowska
ps. "Janina"

B. Rojek 2013

i

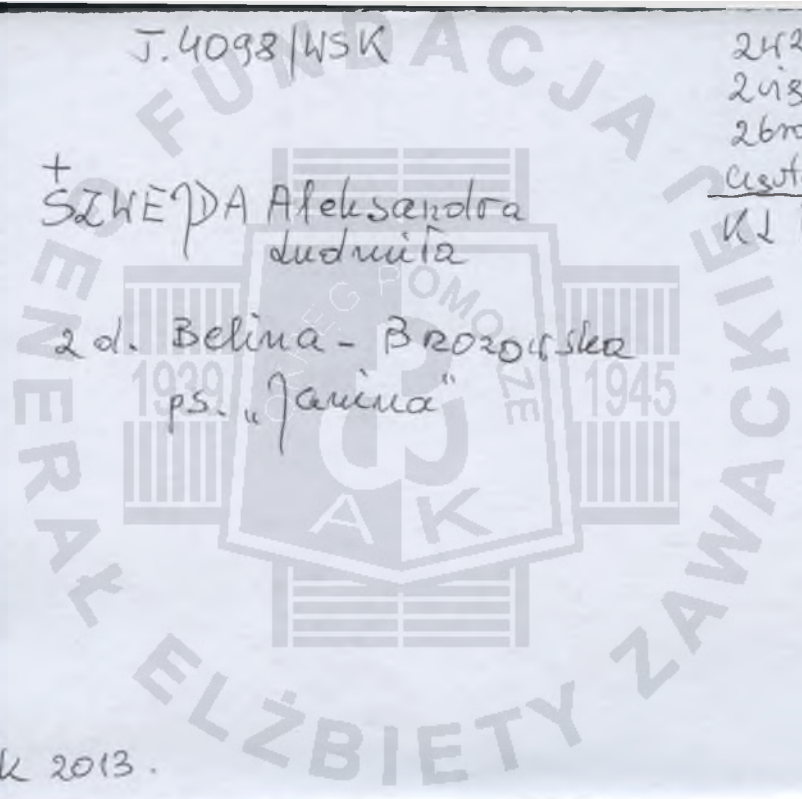
J. 4098/WSK

242 W-ra
2 i 3 ręk. Arma
2 brojnego
custodiorz
Kl Raremb.

+ SZWEDA Aleksandra
sudzniata

2 d. Belina - Brozowska
ps. "Janina"

B. Rojek 2013.

I. 4098 / WSK

2 vgr. k. k. p.
zbrojnego
Cis. b. ch. a. e.
Kd. Ravensbr.

+ SZWEJDA Aleksandra Ludwika
z d. Belina - Brozowska
1930 ps. Janina

B. Rojca 2013.

SZWEJDA Aleksandra Ludmila

ZESKANOWANE

ZESKANOWANE

